

MICHAL GREGORINI

Velká neznámá Argentina

Z dětství si pamatují, jak mi babička Elisabeth vyprávěla o zaslíbené zemi v Jižní Americe. Vzpomínky na Argentinu jí vždycky dojímal a ve mně její historky probouzely dobrodružné fantaziování o krásných nekonečných pastvinách tam dole na konci světa. Babička Elisabeth před sedmi lety zemřela a mně se konečně podařilo se do vysněných končin podívat. Cesta za rodinnou historií byla o to zajímavější, že Argentina už není tou hrdou, předraženou a bohatším překypující velmocí, nýbrž zoufalou a stagnující obřím komunitou s velmi nejasnými vyhlídkami na lepší budoucnost.

Mladíčka Elisabeth do Argentiny odjela ve svých 16 letech v roce 1927, aby tam pomáhala s výchovou své malé neteře, dcery staršího bratra. Ten se jako spousta Evropanů do Jižní Ameriky odstěhoval začátkem 20. let a s manželkou založili slepičí farmu. Z babičky se postupně v jejich domácnosti stala služka a pod dohledem zlé švagrové si moc radosti neužívala. Pak se jako pohádkový princ na koni objevil Miguel Gregorini, syn tamního velkostatkáře Santiaga Gregoriniho, který se do Argentiny pro změnu dostal s vlnou Italů koncem 19. století. Miguel a Elisabeth se vzali a brzy se jim narodil syn Edgar.

Když bylo malému Edgarovi 7 let, Elisabeth znovu otěhotněla. Vydala se do Evropy, aby zde vyzvedla svou matku a přivezla si ji s sebou do Argentiny. Hitler ovšem zavřel hranice a jí nezbylo než zůstat a v okupovaném Československu porodit dvojčata Bedřicha a Jindřicha, mého otce a strýce. Po válce se s oběma syny chystala vrátit ke své rodině, ale nešťastnou náhodou se nedostala včas ze země a po nástupu komunistů už bylo prakticky nemožné vycestovat. Svého muže a prvorozeného syna už nikdy v životě nespátřila.

Léta si sice dopisovali, ale postupem času zmizel veškerý kontakt. Po více než šedesáti letech jsem se tedy vydal po stopách babičky Elisabeth s nadějí, že najdu strýce Edgara či jeho případné potomky. Kromě několika starých fotografií jsem neměl nic, z čeho by se dalo vycházet při pátrání. Nedochovaly se žádné dopisy ani jiné písemnosti, a nikdo z rodiny si nevzpomněl, že by babička kdy zmínila jméno vesnice, kde s Miguelem a Edgarem žili. Byl to pro mne krok do neznáma.

Jediná stopa – fotografie Miguela a Elisabeth, přibližně z roku 1930

Permanentní protest

Autobus z letiště mě vyklopil uprostřed demonstrace. Denně jich ve větších městech probíhá několik. Jejich frekvence ovšem 18 měsíců po státním bankrotu polevila. Z tváří demonstrantů se zdá, že už jde spíše o nutnou rutinu. Pro jistotu ale mají v rukou dřevěné hole pro případný střet s policií. „Ti pitomci v uniformách mají často jenom ukončenou základku. Jsou to ztroskotanci, které by jinde nevzali. Teď dostali bouchačky a dělají pořádek. Přitom my ho chceme taky,“ říká asi třicetiletý Argentinec, který je už téměř rok bez práce. Když demonstranti odpochovali po sedmiproudé Avenue de Mayo směrem na Plaza de Mayo, kde před prezidentským palácem za zpěvu hymny končí většina demonstrací, ubytoval jsem se v náhodně vybraném hotelu Tandil. Pokoj s koupelnou a balkonem

v 1. patře za 22 pesos (necelých 200 Kč) za noc se na týden stal mým argentinským útočištěm. Rozhodně nikomu nedoporučuji okna na sedmiproudou jednosměrku v centru Buenos Aires!

V Argentině se pro peso používá symbol \$, přičemž americký dolar má symbol US\$. Do konce roku 2001, kdy ještě platila parita k americkému dolaru, se používal jednotný symbol pro obě měny. Teď má ovšem peso třetinovou hodnotu – proto je nyní Argentina tolik žádanou turistickou destinací. Ceny zboží i služeb jsou neuvěřitelně nízké (i pro Čecha). Druhý den (v sobotu) jsem se sešel se Silvii Zuletuovou (21), studentkou ekonomie, s níž jsem se náhodou seznámil přes internet. Potřeboval jsem pomoc s hledáním příbuzných, ale Silvia se na můj příběh tvářila dost skepticky. Pár starých fotografií mi prý asi moc nepomůže. Na jedné z nich stál dědeček s ba-

bičkou a jejich starou fordou u nějakých naprosto anonymních skal a zezadu byla popiska *Na cestě do Sierras Bayas*. Silvia mě varovala, abych si od své jediné stopy ve dvaatřicetimilionové Argentině moc nesliboval, a upřesnila: „Naši ekonomové s oblibou říkají, že na každého Argentinec připadá jedna kráva. Až vyjedeš z města, uvidíš je všude. Hlavně v nich je naše bohatství.“ Argentina podle ní vůbec není chudá země, ale má problém s korupcí a neschopností politiků začít s nepopulárními reformami. „A taky se musíme zbavit těch našepťavačů z Ameriky. Deset let jsme dělali přesně, co chtěli, a takhle to dopadlo.“ V neděli jsem e-mailem Silvii i s fotografiemi po babičce poslal popis naší rodinné historie, aby příběh přepsala do srozumitelné argentinské španělštiny. Napsala mi, že se s někým poradí a pokusí se něco zjistit. Moc jsem si od její pomoci nesliboval a věnoval se nedělní procházce po historické části hlavního města.

Squatterři a úředníci

Ve čtvrti *San Telmo* jsem hned vedle muzea moderního umění narazil na rozvaliny nejstaršího domu v Buenos Aires z roku 1738. Před třiceti lety se do vybydleného domu nastěhovali bezdomovci. Radní je vyhnali a nechali strhnout střechu, aby se nic podobného nemohlo opakovat. Po desetiletí historická památka chátrala, až se koncem loňského roku objevilo několik squatterů a objekt obsadili. Stalo se tak na protest proti plánovanému srovnání zbývajících ruin se zemí za účelem rozšíření prostor přilehlého muzea.

Tak vzniklo sdružení MTD (Movimiento de Trabajadores Desocupados), komunita složená ze squatterů a místních sousedů, kterým není osud zubožených starých zdí lhostejný. „Zrovna jsme postavili pec a chceme tu od příštího týdne rozdávat chleba bezdomovcům. Taky chystáme vybudování alternativního komunitního centra se zaměřením na sociální workshopy. Potřebujeme dostat místní starousedlíky na naši stranu a vyburcovat je k nějaké aktivitě. Až přijdou poldové, bude jejich podpory třeba,“ říká Aldo (22), který se bál prozradit celé jméno. „Připravili jsme sousedům tako-

vý dotazník – je to spíš recese – jak si představují, že budou jednou vyhozeni ze svého domova: a) výbuchem, b) slzným plynem, c) ostrými náboji. Takových otázek je tu víc. Snad je tím moc nepoděšíme,“ doufá Aldo a uskrává z kolujícího maté.

V pondělí jsem se vypravil na českou ambasádu. Pár týdnů před odjezdem jsem si dopisoval s referentkou konzulárního oddělení Danielou Plockovou, která mi ochotně vysvětlovala, jak složitě je hledání předků právě v Argentině. Ujistila mě, že se prostřednictvím našeho zastupitelství mohu obrátit na Národní registr obyvatel (Registro Nacional de la Personas), jehož rešerše sice trvá měsíce a pravděpodobně nebude k ničemu, nicméně to za pokus stojí. Také mi přislíbila, že pracovníci ambasády obvolají všechny Gregorini (je jich asi 120) v telefonním seznamu hlavního města.

Těšil jsem se na setkání s ochotnou referentkou, ale naneštěstí měla dovolenou. Věnoval se mi tedy mladý konzul Miroslav Suja, který se mnou podrobně prošel veškerou mou korespondencí s paní referentkou. Potom mi řekl, ať chvíli vydržím, že půjde zjistit výsledky pátrání. Nechal mě čekat přes hodinu a vrátil se s tím, že ambasáda nemá kapacitu na nějaké telefonování, ani na Národní registr se mnou nikoho poslat nemůže, a co mě to vůbec napadlo, že přijíždím do cizí země bez znalosti úředního jazyka. Nejlepší bude, když si pořídím mobil, zajdu na nějakou vysokou školu a najmu si mezi studentkami brigádnici, která za mě všechno vyřídí.

Tak jsem milému konzulovi poděkoval za podnětné nápady a šel na sraz se Silvii, která mezitím našla webové stránky vesničky *Sierras Bayas* a seznámila webmastera, respektive webmasterovu Moniku Poggiovou (30) s mou situací. Monica se ukázala jako naprosto ryzí a skvěle operativní člověk na správném místě. „Najít tvé příbuzné určitě nebude problém. Tady pořád někdo někomu hledá.“ Navíc se v téhle oblasti Pampy (asi 400 km jižně od Buenos Aires) každý druhý jmenuje Gregorini. Kousek odtud je vesnice *Sierra Chica*, kterou založili první Gregoriniové, kteří přijeli z Itálie. Mají tu dokonce své muzeum. „Vystavím tvůj příběh na náš web a zkusím zjistit víc, souhlasíš?“ zeptala se Monica, ale na odpověď ani nečekala.

Švýcarsko Jižní Ameriky

Samozřejmě jsem souhlasil a doufal v nemožné. Zdálo se mi skutečně těžko uvěřitelné, že by v zemi, kde se na ulicích za poslední rok objevilo nepředstavitelné množství bezdomovců, šlo něco hladce a snadno. Argentině se přezdívalo „Švýcarsko Jižní Ameriky“. Jako jediná země na jih od Spojených států totiž měla střední třídu. Nyní žije 80 % z této bývalé střední třídy pod hranici životního minima a značná část je rovnou na ulici. Celé rodiny večer co večer přebírají odpadky a třídi a recyklují papír, kovy a plasty. Paběrkáři jsou organizováni a jednotlivé čtvrti města tak získávají výhodnou pracovní sílu. Ekonomové museli smutně konstatovat, že se Argentina díky zmizelé střední třídě stala součástí Latinské Ameriky.

V úterý jsme se Silvii měli jít na Národní registr obyvatel a také do tzv. Imigračního hotelu v přístavu. Tím v letech 1890–1929 museli projít všichni přistěhovalci a nyní funguje jako jakási historická matrika. Nic z toho se však nestalo, protože přišla úžasná zpráva od Moniky: „Na tvůj příběh vystavený na našich webových stránkách hned zareagoval nějaký dvaasedmdesátiletý Leslie z Bostonu. Píše, že se od dětství kamarádil s tvým strýcem Edgarem a také si pamatuje na „tetu z Evropy“, jak se prý říkalo Edgarově matce – tvoji babičce.“

Edgar už před lety zemřel, ale měl ženu a dceru Gracielu a všichni bydleli v blízké vesnici *Hinojo*. Monica tam hned vyrazila a zašla do místní školy. Mluvila s učitelkou (shodou okolností se jmenuje také Gregoriniová) a ta jí řekla, že si na Gracielu vzpomíná. Když jí zemřel otec, přestěhovala se s matkou do městečka *Olavarría*. Obětává Monica se tedy vrátila do *Olavarría*, kde vlastně bydlí a pracuje, a našla moji tetu Lucy a sestřenci Gracielu Gregoriniovou. „Posílám ti jejich telefonní číslo. Obě se na tebe moc těší a čekají, že jim zavoláš.“

Neslavný konec střední třídy – bydlení po krizi. Buenos Aires 2003. Foto Michal Gregorini

Hovězí hlava na prodej. Salta 2003
Foto Michal Gregorini

Nemohl jsem tomu uvěřit. Po čtyřech dnech pátrání jsem díky neuvěřitelné náhodě a především ochotě a skvělému nasazení úplně cizích lidí našel odloučenou a ztracenou část rodiny. Naše setkání bylo dojemné a do rodinné historie jsme tak zapísali začátek nové kapitoly.

Domov bez prezidenta

Argentina se mi rázem stala druhým domovem a vzpomínky na babiččino vyprávění získaly zcela jasnou a konkrétní tvář. Se znovunalezeným příbuzenstvím se mi také zjevila nádherná země, která se zmiřuje v nejhroší ekonomické krizi historie. Lidé, a nejen ti na ulici, jsou zoufalí a po více než roce volí svého prezidenta, v němž pochopitelně vkládají všechny své naděje. Po prvním kole, ze kterého nový první muž nevzešel, se ovšem jejich vyhlídka značně zúžila. Budoucím prezidentem se totiž opět stane peronista, tedy člen strany, jež zemi totálně zruinovala.

Argentinské volby měly jasného favorita jménem Menem. Carlos Menem (72) počítal s přehledným vítězstvím, průzkumy mu dávaly 68 %. „Ten chlap může za značnou část našeho státního dluhu, ale pro lidi je pořád symbolem změny. I když nás deset let ustavičně zadlužoval, s jeho příchodem v roce 1989 definitivně skončily tzv. vlády generálů a děsivý teror, který tu panoval od sedmdesátých let,“ říká ekonom penzijního fondu César Guillaume (42). Jeho praktiky, jak dosáhnout volebního vítězství, ovšem zavánějí nechutným evitovským populismem. Menemovy volební štáby zavázejí nejchudší vesnice jídlem a výměnou za to nakládají vyhladovělé ubožáky do autobusů a vozí je k volebním urnám s příkazem vhodit ten správný hlasovací lístek. Studentka z Buenos Aires Vico Pereyra Iraolaová (24) ovšem tvrdí, že praxe „un pancho y una coca“

(horký párek a kola) za hlas není cizí ani tábora Menemova zavilého nepřítel Duhaldea, stejně jako zneužívání státních prostředků na předvolební kampaň, nerealistické sliby a obstrukce veřejným debatám mezi kandidáty.

Nicméně přes veškeré snahy a silácká gesta se drtivé vítězství nekonalo a Menem získal v prvním kole voleb jen necelých 24 % hlasů. Dlužno připomenout, že volební účast je v Argentině povinná, takže v jistém ohledu mají procenta skutečnou vypovídací hodnotu (v prvním kole byla volební účast 78 %).

Jako druhý v pořadí prezidentských kandidátů skončil s téměř 22% ziskem Nestor Kirchner, který stejně jako jeho rival Menem patří do rozpolcené Peronistické strany a jehož navíc podporuje dočasný prezident Eduardo Duhalde. Duhalde byl na počátku roku 2002 zvolen parlamentem prozatímní hlavou státu až do dalších voleb v roce 2003 zároveň se slibem, že nebude znovu kandidovat. Jeho volbě předcházela neuvěřitelná prosinec 2001, kdy se takřka během jednoho týdne v růžovém prezidentském paláci vystřídal pět mužů.

Postupující kandidáti z letošního dubna sice oba patří do Peronistické strany, ale jejich politicko-ekonomické vize i vlastní mediální obrazy se zásadně odlišují. Menem je zastáncem přímé závislosti na Spojených státech (v počátku jeho desetiletého prezidentování byla zavedena parita k dolaru), silného pesa a armády v ulicích, jež by měla bojovat s kriminalitou. Proslul korupčními aférami, nelegálními obchody se zbraněmi a pobyl kvůli nim dokonce půl roku v domácím vězení. Naopak Kirchner chce Argentinu vyvést z krize za pomoci blízkých jihoamerických sousedů, Brazílie a obchodního bloku Mercosur. Zastává tvrdší pozici pro jednání s věřiteli a MMF a intervencionistič-

tější ekonomickou politiku. Jeho rejstřík je prozatím čistý, i když zatím vystupuje spíše jako snadno ovladatelná loutka odcházejícího Duhaldeho, který proti korupčním praktikám nikdy zásadně nevystupoval. Jako guvernér obrovské patagonské provincie se Kirchner klonil spíše k sociálnědemokratickým principům.

Ať je to ten, nebo ten...

O tom, který z dvou finalistů bude kormidelníkem na cestě za ztraceným argentinským blahobytem, mělo v neděli 18. dubna rozhodnout druhé kolo prezidentských voleb. V polovině předvolebního týdne před druhou volbou však Carlos Menem odvolal svou další účast ve volbách tvář v tvář drtivě 70procentní podpoře pro Kirchnera a vzrůstajícímu odporu vůči své osobě. Vlna „antimenemovského“ odporu v posledních týdnech především ukázala, že většina Argentinců již ne-

chce návrat do starých časů Menemovy „Fiesty“. „Přestože si musíme vybrat mezi dvěma peronisty, je důležité ukázat, že nechceme Menema, že jsme nezapomněli na to, co se dělo za jeho vlády, že jsme nezapomněli na ty miliony dolarů z korupce při privatizaci, odvezené na Kajmanské ostrovy či bůhvíkam,“ namítá Vico. Odstoupení Menema sice stvrdí jeho definitivní porážku (a ušetří státní pokladně nemalé finance), ale neumožní Argentincům říci své „NE“ veřejně a podkope legitimitu Kirchnerovy prezidentské funkce, protože ji takto získá jen s 22 % hlasů.

Hlavní kámen úrazu se ale projevil už v prvním kole voleb. Přes veškerý odpor k minulosti získali tři kandidáti Peronistické strany téměř polovinu hlasů. Jediná ze stran, která přežila bouřlivé období vlády prezidenta de la Ruy, však nebyla schopná se sjednotit na jediném kandidátovi, na společné politice. Naopak ji rozdělily spory mezi frakcemi a mafiánskými skupinami. Přes masové protesty a mediální obraz celonárodního povstání, přes volání po větší průhlednosti a po vrácení úspor, zkrátka po celkové změně ze všech koutů země, Argentinci opět zvolili starou politiku peronistického klientelismu. I Nestor Kirchner patří do generační sítě peronistických politiků, svázaných temnými konexemi a vzájemnými protislužbami.

Neperonističtí, tedy nestraničtí kandidáti si nevedli špatně. Neoliberální ekonom Ricardo López Murphy skončil se ziskem 16,3 procent a bojovnice proti korupci Elisa Carriová dosáhla navzdory mizivým financím 14,2 procent hlasů. Po tom, čím si Argentina za poslední tři roky prošla, by člověk asi očekával silnější příklon k alternativám, k novým tvářím v politice. „Nemyslím si, že to je totální neúspěch – jen už nežijeme v revolučních časech, ale spíš v čase pomalejších, zato trvalejších změn,“ tvrdí Vico a dodává: „I skrz tu mlhu lidé začínají vidět budoucnost. Solidarita a zkušenost ze sebeorganizace na mnoha místech zůstávají, nevládní sektor stále sílí. Sázím na to, že během dalších čtyř let budou tisíce lidí pracovat na změně, kontrolovat vládu s větší důkladností, učit se – a vůči té ‚staré politice‘ se určitě zformuje silnější opozice“.

I setkání s nově objevenou rodinou mě utvrdilo v tom, že od argentinského ekonomického krachu si tamní obyvatelé jen velmi neradi uvědomují realitu současného stavu. Situace je vážně alarmující a o budoucnost země se musí ze všeho nejdříve začít starat každý jednotlivě. K tomu je ale nutné, aby budoucí prezident svému národu nelhal tak, jak to u peronistů vždycky bylo v popisu práce. Nestor Kirchner by měl naopak stavět na zbylé hrdosti argentinského lidu, na vřelé náruči jihoamerického ráje s těmi nejšťavnatějšími hovězími steaky na světě. A ty rozhodně stojí za nějaké to peso v zemi, která právě nyní potřebuje každou korunu.

Autor je opětovný student andragogiky na FF UK.

Nové odvětví argentinského průmyslu – sběrači odpadků.
Foto Michal Gregorini

STRUČNĚ ZE SVĚTA

Vzpomínáte si na Jessiku Lynchovou? Byla to hlavní hrdinka jednoho z nejmotivnějších momentů irácké války. Sympatická americká dívka na rozdíl od svých devíti kolegů přežila iráckou střelbu na zásobovací vozidlo, Iráčané ji zajali a převezli do nemocnice v Nasiriji, odkud ji v riskantní bleskurychlé akci zachránilo americké komando. Anebo to bylo jinak? Strašná otázka pro Američany, jimž se devatenáctiletá Jessica stala větší národní hrdinkou než generál Franks. Pentagon předal 2. dubna brzy ráno televizním štábům pětiminutový sestřih zobrazující odvážný vpád na nepřátelské území, zaznamenaný kamerou s nočním viděním. Komando se prý ocitlo pod palbou, ale dokázalo se probít dovnitř nemocnice a Jessiku dopravit do bezpečí helikoptérou. Vznikl kult. V Americe si lze na internetu objednat tucty upomínkových předmětů, od olejomalby Jessiky Lynchové až po magnetickou placuku na ledničku s nápisem Amerika miluje Jessiku Lynchovou. Britští novináři, kteří se na pompézní svolnou tiskovou konferenci 2. dubna přirtili v domnění, že jim vojenské velitelství chce oznámit nejspíše dopadení samotného Husajna, se cítili představením, za nímž tušili propagandistickou práci armádních manipulátorů, velmi poníženi. John Kampfner na BBC 2 uvedl pořad Válečné překrucování, v němž dokládá, že pravdivá je pouze ta část příběhu, která popisuje, jak se Jessica do nemocnice dostala a že v ní strávila osm dnů. Zbytek, počínaje vyprávěním o ošklivém zacházení s ní a o chrabrém právníkovi al-Rahajefovi, který riskoval svůj život, když poskytl Američanům zprávu o tom, kde irácká armáda Jessiku drží (a vzápětí v USA dostal ve zkráceném řízení povolení k pobytu a nakladatelskou smlouvu za půl milionu dolarů na knihu, v níž popíše svůj příběh Jessičina zachránce), už je vylhaný. O Jessice američtí lékaři nyní pravi, že si vůbec nepamatuje, co se stalo. Kampfner tedy natočil lékaře a zdravotnický personál v Nasiriji, který se dušuje, že Jessica tu dostala vůbec nejlepší péči, jakou jí byli s to poskytnout, dokonce dva z lékařů jí darovali vlastní krev pro transfuzi a ošetřující sestra o ní mluví jako o své dceři. Lékař al-Husona říká, že Jessica neměla vůbec žádné stopy po zásahu kulkuou či nožem, pouze klasická zranění po dopravní nehodě. Personál nemocnice i další místní lidé se navíc shodují, že irácká armáda místo opustila den před „osvobozením“ Jessiky. Vojenskou akci s helikoptéry, vykopáváním dveří, poskakováním a pokřikováním byli lékaři vysloveně zaskočení: „Povídám si, proč na nás dělají ten Hollywood, když přece musí vědět, že jsou tady jenom doktoři?“ řekl Kampfnerovi lékař Anmar Uday, „čekal jsem už jenom, kdy odněkud vyskočí Sylvester Stallone; pořád jim vrčela kamera...“ Dr. Al-Husona se dokonce pokusil Jessiku sám Američanům už o dva dny dříve dopravit, ale od checkpointu jej zahnal střelbou. Ale už pár hodin po natáčení v Nasiriji říkal v ústředním štábu generál Brooks: „Několik chabých srdcí riskovalo život, aby zachránili svého druhu v nouzi...“ Kampfnerovu žádost, aby mu poskytlí needitovanou verzi záchranné akce, mluví Pentagon odmítl.

Způsob, jímž severoamerická média informovala o irácké válce, byl odporný, píše kanadský spisovatel Russell Smith v New York Review of Books v článku Nová novofeč. Autor má zejména spadeno na „trapně podlézavé“ americké televizní stanice, a zejména na CNN. Tu pokládá za ještě horší než rozjarile vlastenecké Fox News, protože CNN se pokouší předstírat, že ji dělají novináři, jimž záleží na objektivitě. Přitom poslušně používá jazyk, kterým mluví armádní propagandisté. CNN popisovala bombardování vyběhající irácké vojáků v bunkrech jako „obměkčování“, o zmasakrovaných iráckých jednotkách mluvila jako o „degradovaných“, někteří novináři CNN opakovali otravný novotvar Pentagonu „opotřebování nepřítel“, jenž znamená „pomalu jich zabíjíme tolik, kolik svedeme“. Novinář hodný toho jména dnes nemůže pouze přinášet fakta, ale také zprávy vysvětlovat, dát jim jejich barvu a význam. Převzít z armádní tiskové zprávy, že irácký oddíl byl degradován o 70 %, je brutální rezignaci na novinářskou odpovědnost. Barevná skutečnost za slovem „degradovaná jednotka“ je velká hromada mrtvých lidských těl. Mnozí čtenáři i diváci museli užasnout nad tím, že Bagdád nakonec vlastně nikdo nebránil. Fakte skončilo tři až pět divizí, které jej měly chránit? Kde o jejich zničení se v médiích objevila vlastně jen mimochodem, možná proto, že žádní novináři nebyli přiděleni k iráckým jednotkám. Je velmi obtížné dostat televizní kameru do zákopu, který je čistě obsah slova degradace. Ve svých vzpomínkách na první válku v Perském zálivu Anthony Swofford popisuje, jak procházel kolem zákopu plného mrtvých iráckých vojáků: „Mnozí z mrtvých byli schouleni, ruce si drželi přes uši a vypadali, jako by zemřeli spíše úderem tlakové vlny než zásahem šrapnelu, seschlá vybledlá krev jim ulpěla kolem očí, nosů, uší...“ Autor tu popisoval účinky bomby zvané Sekáček chudobek (Daisy Cutter), což byla starší a menší verze dnes používané Mohutné letecké pumy (Massive Ordnance Air Blast). Obdivovaný generál Franks neměl šanci prohrát. Vedl válku proti bombami zedimovaným iráckým rekrutům, a kdyby nedobyl Bagdád rozhodně a rychle, byl by zabíjen. Čeho se všichni novináři tak bojí, že zapominají na základní principy své práce?